

Op 23 juni 2015 stierf Bert Abuys, gepassioneerd herpetoloog en schrijver van het eerste uur in *Litteratura Serpentina* van een groot aantal artikelen, artikelen die later gebundeld zouden worden tot het boek dat mag gelden als hét standaardwerk over de slangen van Suriname. De redactie ruimt met respect plaats in voor een herinnering aan hem, geschreven door zijn neef.

Bert Abuys passed away on the 23th of June 2015. He was a passionate herpetologist and an esteemed author of numerous articles in *Litteratura Serpentina* that were collectively shaped into a book that accounts as the reference manuscript about the snakes of Surinam. The editorial board honorably provides space for a memento, written by his cousin.

IN MEMORIAM BERT ABUYS

Marc Abuys
Houtrustweg 14 ,8084 CD 't Harde
wolfhounds32@hotmail.com

Marc Abuys
Houtrustweg 14 ,8084 CD 't Harde
wolfhounds32@hotmail.com

In 1936 werd Bert Abuys geboren in Soerabaja, Indonesië, waar hij op jeugdige leeftijd al gefascineerd werd door slangen. In 1954, enkele jaren nadat hij naar Nederland was gekomen, werd hij beroepsmilitair. Hij werd commandant van de training- en survivalunit van het TRIS-troepenregiment.¹ De tropendetachering van de TRIS begon in 1959. Tijdens en na deze detachering vond Bert gelegenheid om uitgebreid de slangenfauna van de gehele regio in kaart te brengen. Detachementen van de Suriname-compagnieën waren gelegerd in het Bosbivak Zanderij (BBZ), ± 47 km ten zuiden van Paramaribo, de operationele basis waar Bert Abuys gedurende de gehele TRIS-periode (1959-1975) oefeningen en trainingen verzorgde.

Als overlevingsspecialist en instructeur had hij een fraaie positie om zich een degelijke kennis te verwerven van slangen, hagedissen, amfibieën, schorpioenen en andere niet ongevaarlijke diergroepen. Zijn aandacht ging echter speciaal uit naar slangen en amphisbaena (wormhagedissen). Er bestond toentertijd geen handboek of veldgids van de herpetofauna van deze regio.

Het onbegrip over slangen en hun moedwillige vernietiging stoorde hem echter zeer. Hij hoopte behalve een militair handboek dan ook een regionaal herpetofaunistisch standaardwerk te schrijven, waarmee hij mensen zich bewuster zou kunnen maken van het belang van slangen. Na opheffing van zijn TRIS-onderdeel,

In 1936 Bert Abuys was born in Surabaya, Indonesia, where he was fascinated by snakes since childhood. In 1954, a few years after he had migrated to the Netherlands, he became a professional soldier. He became a commanding officer of the training and survival unit of the TRIS army regiment.¹

The detachment in the tropics of the TRIS started in 1959.

During and after this posting Bert took advantage of this opportunity to elaborately survey the snake fauna of the entire region. Detachments of the Surinam companies were stationed in the Bosbivak Zanderij (forest bivouac) (BBZ), ± 47 km south of Paramaribo, the operational base where Bert Abuys provided exercises and training courses during the entire TRIS-period (1959-1975).

As a survival specialist and instructor he had a favorable position to acquire a sound knowledge on snakes, lizards, amphibians, scorpions and other hazardous groups of animal species. His specific attention, however, was drawn by snakes and amphisbaena (worm lizards). At that time a manual or field guide of the herpetofauna of this region was unavailable. The lack of understanding of snakes and their intended destruction worried him greatly. Besides writing a military manual, he also hoped to write a reference work about the herpetological fauna of the region that would

¹ De Troepenmacht in Suriname (TRIS) was het Nederlandse koloniale leger in Suriname, dat daar aanwezig was van 1868 t/m 1975. Bij de soevereiniteitsoverdracht van Suriname op 25 november 1975 werd de TRIS opgeheven.

¹ The Troop regiment in Surinam (TRIS) was the Dutch colonial army in Surinam, they were present over there from 1868 till 1975. At the transfer of sovereignty of Surinam on 25 November 1975, the TRIS got disbanded.

werd het personeel ingedeeld bij het regiment Oranje Gelderland en werd Bert Abuys overgeplaatst naar de Veluwe, Drenthe en Groningen.

In 1951, Bert was toen 15, vertrokken de Abuysen naar Nederland. In de jaren 1954-1960 observeerde en ving hij met zijn broer Richard op de Noord-Veluwe adders en ringslangen om gegevens te verzamelen. Af en toe kwamen ook zussen mee om ervaring op te doen. Bert bezocht regelmatig de broekbossen en heidevelden op Oldebroek, de Dellen en Woldberg, waar indertijd nog forse aantallen adders voorkwamen. Het voormalige Bovenveen bestond grotendeels uit hoogveenrestanten, gelegen op de westelijke flank van de Woldberg, tegen de Oldebroekse heide aan. Bert was serieus met de herpetologie bezig en verzamelde gegevens voor de Universiteit van Utrecht, de Hogeschool van Amsterdam, de Universiteit van Leiden en de Herpetogeografische Dienst.

Samen met vrouw Ria en broer Richard werd hij ook in Steenwijk en in Noord-Drenthe actief. In Limburg en West-Duitsland voerde hij eveneens herpetologische trips uit. Diverse aantekeningen en dia's uit Oostenrijk, Slovenië, Hongarije, de Ardennen en Noord- en Zuid-Frankrijk heb ik van hem overgenomen, prachtige opnamen van vrijwel alle soorten die er in de herpetofauna van het West-Europese areaal voorkwamen.

Bert was een grote stimulator en instructeur op het gebied van de ecologie en herpetologie. Zijn passie, de geweldige verhalen uit de regenwouden over ontmoetingen met Bushmasters, Anaconda's en grote Bothrops-soorten waren bloedstollend. Zo bracht een forse, Groene Anaconda, van ruim vijf meter en een gewicht van 105 kg, hem eens flink in de problemen. Lokale bosnegers kwamen hem te hulp met messen, zodat Bert kon ontsnappen aan zijn aanval. In TRIS-rapporten staan regelmatig meldingen van ontmoetingen met enorme ongeïdentificeerde slangen, die gezien zouden zijn tijdens patrouilles op de Surinamerivier. De indianenverhalen van zeer grote slangen als de Sucuriji en de Watra-aboma blijken niet uit de lucht te zijn gegrepen.

Na zijn dienstperiode, omstreeks 1983, kon hij zich volledig op de studie van de Nederlandse,

raise the awareness of people about the importance of snakes. Following the disbandment of the TRIS division, the staff was assigned to the regiment Oranje Gelderland and Bert Abuys was transferred to the Veluwe region and the provinces Drenthe and Groningen in the Netherlands.

In 1951 when Bert was 15 years old, the Abuys family migrated to the Netherlands. During the years 1954-1960 he caught and observed vipers and grasssnakes on the North Veluwe with his brother Richard to collect data. Occasionally their sisters also came along to gain some experience. Bert regularly visited the swampy woods and heathers at Oldebroek, Dellen and Woldberg, where considerable numbers of vipers could be found at that time. The former Bovenveen mostly consisted of bog residues and was located on the western flank of the Woldberg near the great Oldebroekse Heide. Bert was highly committed to herpetological investigations and collected data for the University of Utrecht, University of Applied Sciences of Amsterdam, University of Leiden and the Herpeto-Geographical Service (HGD).

Together with his wife Ria and brother Richard, he became active in Steenwijk, as well as

Europese en Latijns-Amerikaanse herpetofauna storten. Nu kwam er ook meer tijd om zich bezig te houden met de regio waarin hij zich thuis voelde: Suriname en de Guyana's. In Nederland was er destijds vrij weinig bekend over de aanwezigheid van slangen en heeft hij belangrijke bijdragen geleverd aan het in kaart brengen van adders, ringslangen en rugstreep-padden op de Noord-Veluwe, de regio waar veel natuur verdween door agrarische intensivering. Bert werd een graag geziene gast voor lezingen en workshops over de reptielen van Europa en de Noord-Amazone. Diverse instituten, zoals hogescholen en herpetologische studiegroepen werden zijn podia hiervoor.

Later kwam de nadruk meer op zijn meesterwerk te liggen, het eerste standaardwerk van Suriname en de Guyana's. De Surinaams-Guyanese biodiversiteit is uitermate complex en tamelijk onbekend. Samen met Richard Abuys, zijn vrouw Ria, met Guido en Liane en enkele vaste medewerkers, onder wie John de Bruin en Patrick Graanogst, heeft hij ruim twintig jaar lang duizenden uren besteed aan onderzoek naar

the eastern and northern parts of Drenthe. In Limburg and Western Germany, he also conducted herpetological trips. I acquired numerous specific notes and slides from Austria, Hungary, the Ardennes, Slovenia and France from him that included beautiful shots of virtually every species of the herpetofauna of the West European area.

Bert was a great stimulator and instructor in the field of ecology and herpetology. His passion, the great stories from the rainforests about encounters with bushmasters, anacondas and large *Bothrops* species were thrilling. A fight with a large, green Anaconda that measured more than 5 m and had a body weight of 105 kg once got Bert into a narrow situation. Local Maroons came to his rescue with machetes making it possible for Bert to escape from the predator. Field reports of the TRIS mention several encounters with unidentified giant snakes that were seen during patrols on the Surinam rivers. The Indian stories about very large snakes like the Giant Sucuriji and Watraboma turn out not to be all that illusive.

After his service period, around 1983, he focused on the study of the Dutch, West European and Latin-American herpetofauna. At that moment he was able to spend more time in exploring the region in which he felt most at home: Surinam and the Guyana's. In the Netherlands, little was known about the occurrence of snakes at that time and Bert has made significant contributions towards the mapping of vipers, snakes, natter jack toads and other species on the North-Veluwe, the region where vast natural habitats have been destructed as a consequence of agricultural intensification. Bert was a renowned guest-lecturer that was frequently invited to give presentations about the reptiles of Europe and the Northern Amazon. Various institutes, colleges, and herpetological groups became a podium for his presentations.

Later on, the emphasis shifted more and more towards his masterpiece, the first reference about the herpetological fauna of Surinam and the Guyana's. The Surinam-Guyanese biodiversity is extremely complex and fairly unknown. Together with Richard Abuys, his wife Ria, Guido and Liane and some permanent members of the staff, including John de Bruin

de slangen en wormhagedissen van Suriname, inclusief de Frans-Guyanese en de voormalige Brits-Guyanese regio. In dit omvangrijke werk beschrijft en determineert hij zo'n 150 soorten slangen en amphisbaena die gevonden zijn in het studiegebied, met een gevoel voor detail dat zelden wordt gezien in de herpetologische literatuur. De complexiteit ontrafelen van de tientallen families, geslachten en soortendiversiteit was een enorme klus. Bert ontwikkelde voor deze grote soortenmassa een sleutel, waarmee iedereen de mogelijkheid kreeg om slangen in de regio op naam te determineren.

Na het verschijnen van zijn standaardwerk, volgde nog een aantal publicaties: *The Snakes of Suriname* part III, *The Boidea*, verschenen in 2009 in kleine oplage. Hierna is hij jaren bezig geweest met het reviseren van zijn *Slangen van Suriname en de Guyana's* en met het actualiseren van de Engelse versie van dit standaardwerk, waaraan nieuwe soorten zijn toegevoegd en waarin wijzigingen in de taxonomie en fylogenie zijn aangebracht.

Publicatie van *The Snakes of Surinam and other Guyana's* heeft helaas tijdens Berts leven niet meer mogen plaatsvinden. Maar Bert zou Bert niet zijn, als hij niet toch nog wat achter de hand had: plan B werd uitgevoerd! Het boek *Slangen van Suriname*, uitgegeven bij VACO Publishing, zag het daglicht begin zomer 2015. Het 275 pagina's tellende boek is een prachtig geïllustreerd, handzaam naslagwerk van uitsluitend de Surinaamse regio. Zo'n 75 soorten slangen en wormhagedissen staan kleurrijk afgebeeld en beschreven, ditmaal zonder technische data zoals in het voorgaande werk.

Zijn belangrijkste medewerkers aan de slangenstudie in Suriname verdienen het hier expliciet genoemd te worden: John de Bruin, Patrick Graanoogst, Henk de Boer, zijn vrouw Ria, Richard Abuys en Anton van Woerkom zijn een onmisbare steun geweest bij de totstandkoming van zijn meesterwerk. Bert overleed onlangs op 23 juni 2015, hij werd 79 jaar oud, zijn grote passie. Zijn indrukwekkende herpetologische kennis leeft voort in zijn publicaties en verhalen

Veel Surinamers hadden tot voor kort nog nooit van Bert Abuys gehoord, totdat president Desi

and Patrick Graanoogst, he has spent more than twenty years and thousands of hours of research studying the snakes and worm lizards of Surinam, including the French-Guyanese and the former British-Guyanese region.

In this extensive work he describes and identifies approximately 150 species of snakes and amphisbaenians found in the study area, with a sense of detail that is rarely seen in the herpetological literature. Unravelling the complexity of the dozens of families, genera and species diversity was a huge job. Bert developed a systematic key for the enormous number of species that should allow everyone to identify snakes from that region to the species level.

After the publication of his standard work, a number of publications followed: *The Snakes of Surinam* part III, *The Boidea*, published in 2009 in limited edition. Next, he spent years with revising the work *Snakes of Surinam and the Guyana's* and with editing and updating the English version of this standard work. Novel species were added and taxonomical and phylogenetic changes were inserted.

Unfortunately, Bert did not live to witness the publication of *The Snakes of Surinam and other Guyanas*. But it would not have been Bert, if he hadn't kept something aside: plan B was carried out! The book *Snakes of Surinam*, published by VACO Publishing, saw daylight in the early summer of 2015. The 275 page book is a beautifully illustrated, handy reference book limited to the Surinam region. About 75 species of snakes and worm lizards are colorful pictured and described, not detailing technical data in contrast the previous work.

His most important co-workers that assisted to study the snakes in Surinam deserve explicit acknowledgements: John de Bruin, Patrick Graanoogst, Henk de Boer, Bert's wife Ria, Richard Abuys and Anton van Woerkom were an indispensable support in the creation of his masterpiece. Bert died on June 23, 2015 at 79 years of age. His passion and impressive herpetological knowledge lives on in his publications and his stories.

Many Surinamse people had never heard of Bert Abuys, until recently when president Desi

Bouterse hem in 2013 tijdens de Srefidensiviering in Paramaribo een onderscheiding gaf voor zijn baanbrekende herpetologische werk in Suriname, waarvan de beschrijving van een onbekende koraalslang, de echte breed-roodbandige koraalslang (*Micrurus paraensis debruini*, Abuys 1987) in Zuid-Suriname een hoogtepunt werd. Verscheidene, uiterst zeldzame gevonden soorten liggen opgeslagen in de collectie van Naturalis, Leiden University en het Centrum voor Biodiversiteit.

Bouterse awarded him during the Srefidensiviering in Paramaribo in 2013 for his herpetological work in Surinam, with the description of an unknown coral Snake, De Bruin's coral snake (*Micrurus paraensis debruini*, (Abuys 1987) in southern Surinam as the highlighted accomplishment.

Several extremely rare species that were collected by Bert are stored in the collection of Naturalis, Leiden University and Centre for biodiversity.

Works by Bert Abuys and published with his cooperation

Abuys, A., *De Slangen van Suriname en de Guyana's*, 590 p. Gopher Publishing, Groningen, The Netherlands, 2003.

Abuys, A., *Snakes of the Surinam and the other Guyana's, The Boidae*, 2009 uitgegeven in eigen beheer, Creanza print 120 p.

Abuys, A., *Slangen van Suriname*, 2015, Suriname, VACO Publishing, 275 p.

Abuys, A. (1987) *The snakes of the Surinam, part XVIII: Family Elapidae, subfamily Micrurinae* (Genera *Leptomicrurus*, *Micrurus*). *Litteratura Serpentiaria*, 7 (4), 221-242.

Chippaux, J.-P. *Les Serpents de la Guyane Française*, 180 p. (Productie met taxa, systematiek, biometrie en veldgegevens gebaseerd op Bert Abuys zijn werk).

Éditions de l'Orstom Institut Français de recherche Scientifique pour le développement en coopération Collection Faune Tropicale no XXVII Paris, 1986.

Redescription and variation of *Micrurus paraensis* Cunha & Nascimento 1973 (Serpentes: *Elapidae*) D. Tavares Feitosa, A. Lucia da Costa P. & A. Caroline De Lima, Museu Paraense Emilio Goeldi (MPEG), CZO, Laboratório de Herpetologia (2007). (Productie met taxa, systematiek, biometrie en veldgegevens gebaseerd op Bert Abuys zijn werk).

Online-bron

www.ethnobiobase.act-suriname.org/species_db_class/reptiles/page/5/ (database Suriname)